

Тема. М. В. Гоголь. «Ніч перед Різдвом». Образи Оксани і Вакули.

Мета: *схарактеризувати образи Вакули та Оксани в повісті М. Гоголя, розкрити тему кохання у творі, розвивати образне мислення учнів, уміння висловлювати свою думку й обґрунтовувати її, розвивати інтерес до літератури.*

Обладнання: *портрет М. В. Гоголя, тексти повісті «Ніч перед Різдвом», мультимедійна презентація, ілюстрації до повісті, роздатковий матеріал.*

Перебіг уроку

Слайд № 1

I. Мотивація навчальної діяльності.

Інтерактивна технологія «Пароль».

Слайд № 2

Учитель. Перший місяць зими, дерева огорнулися в білий іній, вітер намагається залізти холодними пальцями під одяг, рано темніє, але в повітрі починає пахнути святами і в душу вкрадається радість і теплі спогади. Небо густо сіяло снігом, і великі сніжинки кружляли у повітрі й легко опускалися на землю. Сніг – це передчуття чогось казкового, чудесного. Сніг – це краса, пухнаста, срібляста краса, яка вкриває все навколо, створюючи пейзажі неймовірної краси. Зима – це свято. Свято для дітей і дорослих. Свято подарунків, сюрпризів, безмежно гарного настрою. Це свято навіть для тих, хто його не чекає.

- А чи любите зиму ви? Назвіть зимові свята. *(Відповіді учнів)*

- Отож триває наше знайомство з повістю, події якої відбуваються у морозний святвечір. Про який твір іде мова, хто його автор?

Слайд № 3

Приєм «Живі речі».

(У кожного учня на парті лежить унікальна річ – різдвяні дзвіночки, янголятка, зірочки, гілочка ялинки, горішки, шишки Учитель пропонує взяти в руки особисту «живу річ»).

Учитель. У кожного з вас на парті лежить «жива річ». Чому саме вона? *(Тому що кожна річ має відношення до Різдва).* Візьміть у руки вашу особисту «живу річ», відчуйте її: яка у неї вага, яка вона на дотик – шорстка чи гладка, тверда чи м'яка, тепла чи холодна. Спробуйте уявити, який шлях вона здійснила, щоб потрапити до вас. Кожна найпростіша річ містить великі таємниці, невлучиму чарівність, красу. Відчуйте, що ваш особистий предмет живий, він немовби світиться з середини, містить у собі силу та гармонію, передає її вам. Ця річ для кожного з вас буде сьогодні символом натхнення і майстерності, вмінням сказати багато за допомогою невеликої кількості слів, побачити у повсякденному несподіване, визначне, велике. Обережно, з турботою і ніжністю покладіть вашу живу річ на парту.

II. Актуалізація навчальних знань учнів. Оголошення теми і мети уроку.

Учитель. Сьогодні ми з вами вирушаємо до мальовничого села Диканьки, де творяться дива, де зірки та місяць надзвичайно яскраво світять на різдвяному небі. Барвисто і казково виглядають засипані снігом дерев'яні будиночки на вузьких старих вуличках. Димок з труб в'ється по небу, переплітаючись і розчиняючись у височині.

Слайд № 4

(Звучить мелодія віхоли)

Але, що це...? Десь подівся місяць, зникли зорі, а вітер піднявся такий, так сипле в очі снігом, що за два кроки нічого не видно. Хто ж нам підкаже дорогу до Диканьки? Здається, я бачу якогось доброго чоловіка. Чи це ви, пане Рудий Паньку?

Слайд № 5

Рольова гра. Зустріч із пасічником Рудим Паньком.

Так, так, я Рудий Панько. За що мене миряни прозвали Рудим Паньком - їй-богу, не вмію сказати. І волосся, здається, у мене тепер більше сиве, ніж руде. Але у нас, не звольте гніватися, такий звичай: як дадуть кому яке прізвисько люди, то і на віки-вічні залишиться воно. Як будете, панове, їхати до мене, то прямісінько беріть прямо по стовповій дорозі. Прошу, проте ж, не надто закладати назад руки і, як кажуть, фінтити, тому що дороги у хуторах наших не такі гладкі, як перед вашими хоромами. Зате вже як завітаєте в гості, то динь дамо таких, яких ви зроду, може, не їли, а меду, і забожусь, кращого не знайдете на хуторах. Уявіть собі, що як занесеш медовий стільник - дух піде по всій хаті, уявити не можна який: чистий, як сльоза, або кришталь дорогий, що буває в сергах. А якими пирогами нагодує моя стара! Що за пироги, якщо б ви тільки знали: цукор, справжній цукор! А масло так от і тече по губах, коли почнеш їсти. Однак що ж я, справді, розбалакався? Приїжджайте тільки, приїжджайте скоріше; а нагодуємо так, що будете розповідати всім і кожному.

Учитель. Дякую, пане Рудий Паньку! З Вашою допомогою ми легко потрапимо в Диканьку.

Слайд № 6

«Последний день перед Рождеством прошел. Зимняя, ясная ночь наступила. Глянули звезды. Месяц величаво поднялся на небо посветит добрым людям и всему миру, чтобы всем было весело колядовать и славить Христа. Морозило сильнее, чем с утра; но зато так было тихо, что скрип мороза под сапогом слышался за полверсты.»

Ось уже гурт парубків показався під вікнами хат, а дівчата, які вже причепурилися і нарядилися, швидко повибігали на рипучий сніг. Побачимо, що вони наколядували.

Прийом «Мішок зі старими речами».

Заглянемо у мішок, який залишили дівчата. Скільки тут різних речей! Але ви повинні вибрати з цього оберемка тільки ті, що належать героям нашого твору, і назвати, кому саме. (Дзеркало (Оксана), нагайка (Чуб), скриня (Вакула), мішок (Солоха), черевички (цариця), кочерга (кумова дружина) ...)

Слайд № 7

Прийом «Інтрига».

Зібрати картинки - пазли. Виконавши це завдання, ми дізнаємося про тему нашого уроку.

- Які герої повісті зображені на них? (Учні збирають пазли картинок, на яких зображені Вакула і Оксана)

Слайд № 8

Учитель. Тема уроку «М. Гоголь. «Ніч перед Різдвом». Образи Оксани і Вакули». (Запис у зошиті дати і теми уроку). На уроці ми дамо характеристику образам головних героїв повісті, дослідимо, як розвивалися стосунки між ними, будемо вчитися висловлювати власну думку і обґрунтовувати її.

Слайд № 9

«Незакінчене речення».

Читаючи твір, я
бачу ...
чую ...
відчуваю

III. Робота над темою уроку.

Учитель. Ми вже скільки часу знаходимося у Диканьці, а досі не познайомилися з Оксаною і Вакулою. Загляньмо у віконце цієї хатинки, може, її господиня вдома?

Слайд № 10

Рольова гра.

Оксана. «Я Оксана, дочь уважаемого во всей Диканьке козака Чуба. Мне не минуло еще и семнадцати лет, а во всем почти свете, и по ту сторону Диканьки, и по эту только и речей, что обо мне. Парубки гуртом провозгласили, что лучшей девки и не было еще никогда и не будет никогда на селе. Я так хороша! Черные брови и очи мои так хороши, что уже равных им нет и на свете. А щеки? А губы? А как хороши мои черные косы! Чудо! Какую радость принесу я тому, кого буду женою! Как будет любоваться мною мой муж! Он не вспомнит себя. Он зацелует меня на смерть! Да, парубки, вам ли чета я? Вы поглядите на меня, как я плавно выступаю; у меня сорочка шита красным шелком. А какие ленты на голове! Вам век не увидать богаче галуна! Всё это накупил мне отец мой для того, чтобы на мне женился самый лучший молодец на свете! *(Усмехнувшись, поворотилась она в другую сторону и увидела кузнеца)*

- Зачем ты пришел сюда? Разве хочется, чтобы выгнала за дверь лопатою? Что, сундук мой готов?

- Будет готов, мое серденько, после праздника будет готов. Если бы ты знала, сколько возился около него: две ночи не выходил из кузницы: зато ни у одной поповны не будет такого сундука. А как будет расписан! Хоть весь околоток выходи своими беленькими ножками, не найдешь такого! По всему полю будут раскиданы красные и синие цветы. Не сердись же на меня! Позволь хоть поговорить, хоть поглядеть на тебя!

- Кто же тебе запрещает, говори и гляди!

(Тут села она на лавку и снова взглянула в зеркало и стала поправлять на голове свои косы)

- Позволь и мне сесть возле тебя!

- Садись.

- Чудная, ненаглядная Оксана, позволь поцеловать тебя!

- Чего тебе еще хочется? Ему когда мед, так и ложка нужна! Поди прочь!

- Правда ли, что твоя мать ведьма?

- Что мне до матери? Ты у меня мать, и отец, и всё, что ни есть дорогого на свете. Если б меня призвал царь и сказал: «Кузнец Вакула, проси у меня всего, что ни есть лучшего в моем царстве, всё отдам тебе. Не хочу, сказал бы я царю, - ни каменьев дорогих, ни золотой кузницы, ни всего твоего царства: дай мне лучше мою Оксану!»

Слайд № 11

(Перегляд відеофрагменту з фільму «Ніч перед Різдом»)

Слайд № 12

Учитель. Як ставилася Оксана до коваля Вакули? Чи можна сказати, що дівчина навмисно знущється над парубком та робить йому боляче?

- Чому Оксана привселюдно поставила перед Вакулою умову дістати їй черевички, що носить сама цариця? Як ви розцінюєте її вчинок? *(Оксана не тільки принижує Вакулу, а й дає йому зрозуміти, що зовсім не цінує його кохання.)*

Слайд № 13

Учитель. А що думають жителі Диканьки про наших героїв?

Голова. Вакула «важний живописец. Какие ножи крепкие, серпы, плуги умел выковывать. Что за сила! Таких людей мало у нас на селе».

Козак Чуб. «Кузнец никому на селе в ус не дул, стигал в руке пятаки и подковы, как гречневые блины.»

Чорт. Вакула «самый набожнейший из всего села человек, силач и детина хоть куда, который мне был противнее проповедей отца Кондрата».

Солоха. «В досужее от дел время Вакула занимался малеванием и слыл лучшим живописцем во всем околотке. Все миски, из которых диканьские козаки хлебали борщ, были им размалеваны. Он был богобоязливый человек и писал часто образа святых».

Оксана. «Руки у него жестче железа. Да и сам он пахнет дымом».

Цариця. «Простодушный кузнец. А, впрочем, в своем запорожском платье мог бы почесаться красавцем, несмотря на смуглое лицо».

Чорт. Оксана «первая красавица на всем селе».

Парубки. «...лучшей девки и не было еще никогда и не будет никогда на селе. Но ... капризна, как всякая красавица».

Вакула. Оксане «нет нужды ни до кого. Она любит сама собою; мучит меня, бедного, а я за грустью не вижу света; а я ее так люблю, как ни один человек на свете не любил и не будет никогда любить».

Учитель. Отже, можемо сказати, що Оксана – самозакохана красуня, а Вакула користувався великим авторитетом серед односельців. Раніше в селі коваль був другою людиною після священика. Селяни з великою пошаною і водночас із певною упередженістю ставилися до ковалів як до чарівників-добродіїв, що володіють складним і таємничим мистецтвом перетворення металу на ті чи інші речі. Коваль був людиною незамінною. Хто підкує коня? Коваль. Хто відремонтує старенький реманент? Звичайно ж, коваль. Хто дасть мудру раду й не попросить за це ні копійки? Теж коваль. У них бачили захисників від нечистої сили, "ковалів людської долі".

Слайд № 14

Приєм «З боку видніше».

Розповідь дзеркальця про Оксану.

Я дзеркальце, найулюбленіша річ моєї господині. Зі мною і тільки зі мною вона проводить найбільше часу. Кожного дня я милуюся Оксаною, бо вона така гарна та пригожа: «свіже, жваве, по-дитячому юне личко з блискучими чорними очима й невимовно приємною усмішкою», яке приваблює кожного парубка на селі. Вона ж зовсім не звертає на них уваги, тільки підсміюється над ними, розважаючись. Оксана має багато подруг, полюбляє вечорниці. І там завжди можна почути її дзвінкий веселий голосок. Моя господиня дуже горда, бо знає ціну своїй вроді!

Розповідь кузні про Вакулу.

Я кузня, місце, де Вакула працює, інколи по декілька днів не розлучається зі мною, бо має виконати тонку роботу: скриню для своєї коханої Оксани. Він сильний і мужній хлопець, навіть нечистій силі дав відсіч. Вакулу поважають всі в селі за працьовитість, майстерність і талант. Він неперевершений коваль і художник, кохає найвродливішу дівчину і по ту, і по цю сторону Диканьки. Заради неї подався до самого Петербургу, осідлавши самого чорта. Простий, завзятий хлопець сподобався імператриці. Оксана теж полюбила його. Я пишаюся своїм Вакулою, бо він може досягнути своєї мети.

Слайд № 15

Метод гронування «Оксана і Вакула».

Слайд № 16

Валеохвилинка «Зоряне дихання».

Сядьте якомога зручніше, заплющьте очі. Уявіть синє небо, засіяне зорями. Сильний мороз, який заставляє притупцювати на місці. Сніг іскриться під місячним світлом, переливається різнокольоровими барвами. Оберіть одну зірочку – вона тепер належить вам. Оберіть колір, який зараз бажає ваша душа. Включіть зірочку, нехай вона засвітиться цим кольором. Її промінчик широкий, він усе довкола заповнює своїм сяйвом. Вдихніть на раз-два-три, уявляючи, що ви вдихаєте кольорове повітря. Повітря, проникаючи через ніс, заповнює усе ваше тіло. Затримайте дихання, порахувавши до трьох. Ще раз зробіть те ж саме. Як приємно! Підставте обличчя і руки сяйву зірок. Їхні лагідні промінці переносять нас до класу.

Слайд № 17

Приєм «Перехресна дискусія».

-Чи варта Оксана кохання Вакули? (Одна група підбирає аргументи «за», інша «проти»)

Слайд №18

Учитель. З повісті бачимо, що напередодні Різдва герої не відчують себе щасливими: Оксана нікого не любить, а Вакула любить, та не відчуває взаємності і тому страждає. Проте ми знаємо, що Різдво – чудове і радісне свято, яке робить людей щасливими і добрими, а в Різдвяну ніч відбуваються справжні дива... Сталося таке диво і в Диканьці.

Бесіда.

- На який учинок наважується Вакула? (*Вакула розуміє, що кохання не можна купити за черевички, тому і наважується на самогубство. У православ'ї самогубство – страшний гріх. Бог дав людині життя, і людина не може сама в себе його забрати. Отже, почуття у коваля настільки сильне, що він, щиро вірячи в Бога, здатен через Оксану не тільки позбавити себе життя, але здійснити гріх ще страшніший – приректи свою душу на вічні муки в пеклі).*

Слайд № 19

- Знаючи про це, Вакула продовжує шукати порятунок. Що він робить? (*Іде до місцевого чаклуна Пацюка.*)
- Як Вакула примушує чорта везти його в Петербург? (*Йому допомагає сміливість, кмітливість, рішучість, але головна сила коваля – в його щирій і глибокій любові).*

Слайд № 20

- Потрапивши у палац, на що звертає увагу Вакула? (*Його погляд зупиняється на картині Пречистої Діви з немовлям. Дивлячись на картину, Вакула відчуває захоплення і розчулення, які звільняють його хвору душу від скверни. І він легко отримує царицині черевички. Все дається людині легко, якщо бажання її щирі і чисті від поганих помислів).*

Слайд № 21

(*Перегляд фрагменту фільму «Ніч перед Різдвом» - «У палаці»*)

Слайд № 22

- Як змінилося ставлення Оксани до Вакули, коли вона зрозуміла, що втратила його?

Слайд № 23

(*Перегляд фрагменту фільму «Ніч перед Різдвом» - «У церкві»*)

Слайд № 24

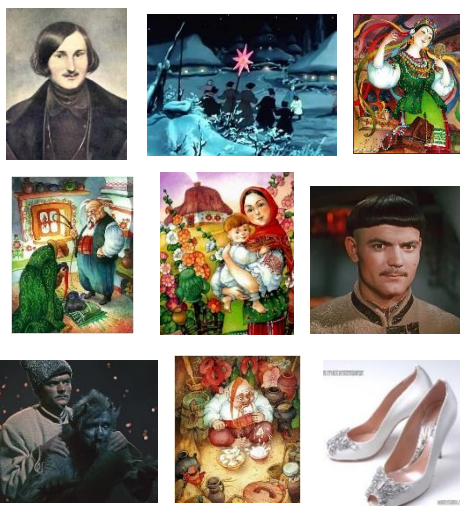
- Як закінчується повість? Як ви думаєте, могла інакше закінчитися різдвяна повість? (*У повісті зло переможене. Головний герой переміг нечисту силу. Виявляється, в різдвяну ніч відбуваються дива і здійснюються найзаповітніші бажання у тих, хто на це заслуговує, бо різдвяна ніч не тільки ніч чудес, але і ніч справедливості).*

IV. Рефлексія.

Слайд № 25

Прийом «Кроссенс».

Самостійно скласти кроссенс і пояснити взаємозв'язок між його елементами.

Слайд № 26

Учитель. М. В. Гоголь завжди прагнув знайти ідеал людини, багатой душею, людини, з високими моральними якостями. У повісті автор малює простих селян, які наділені вродою, силою, душевною красою, оптимізмом. Гоголь стверджує: *чудеса Різдвяної ночі не у фантастичних подіях, а в тому, що відбувається чудо перетворення людської душі.* Письменник показує нам іншу Оксану: не горду і недоступну, а люблячу і смиренну. Наприкінці повісті ми бачимо її біля дверей розмальованої нової хати: красива жінка з малим дитятком на руках. Згадаємо, як захоплювався Вакула в Петербурзі картиною Пречистої діви з немовлям, символом святої любові – і перед нами вона наче оживає.

Слайд № 27

«Уся справа в капелюсі».

(Учні під веселу музику передають капелюх один одному. Коли закінчується музика, той, у кого в руках залишився капелюх, аналізує свою роботу на уроці або ставить оцінку тим, хто відповідав, і обґрунтовує її).

Оцінювання вчителем роботи учнів на уроці.

Слайд № 28

V. Домашнє завдання.

Підготуватися до творчої роботи на одну із тем:

- ❖ Моя улюблена повість «Ніч перед Різдвом» М. Гоголя
- ❖ Зображення народного життя в повісті М. Гоголя «Ніч перед Різдвом».
- ❖ Подорож Скруджа у Різдвяну ніч як можливість досягнути своє життя
- ❖ Уроки Духів (за повістю Ч. Діккенса «Різдвяна пісня у прозі»)*
- ❖ «Різдвяні дива» (за повістями Ч. Діккенса і М. Гоголя)*

Слайд № 29

Заключне слово вчителя.

Всього три слова: ніч под Рождество.
Казалось бы, вмещается в них много ль?
Но в них и Римский-Корсаков, и Гоголь,
И на земле небожной Божество.

В них – снег хрустящий и голубоватый,
И безалаберных веселых ног
На нем следы у занесенной хаты,
И святочный девичий хохоток.

Но в них же и сиянье Вифлеема,
И перья пальм, и духота песка.
О сказка из трех слов! Ты всем близка.
И в этих трех словах твоих – поэма. *(Ігор Северянин)*

Слайд № 30

Різдво - це завжди щось надзвичайно чарівне! Це пухнастий сніг, запах ялинки і найтаємничіша ніч, коли яскравими зірочками і ліхтариками висвічується нескінченна

дорога наших мрій. І ми посміхаємось, і трохи сумуємо... чомусь. Ми дивимося на те, що встигли, і знову мріємо! Мріємо і сподіваємось на краще!

Я бажаю всім Вам отого найкращого, про яке Ви мрієте сьогодні! Я бажаю Вам побачити дорогу до Нього і наполегливо йти цією дорогою щодня, черпаючи мудрість і натхнення у Всевишнього, створюючи щось своє - сяюче, добре, світле!

На пам'ять про нашу зустріч приміть у подарунок цю зірку, що символізує народження і є символом Бога, сонця, світла.

Слайд № 31

(Звучить музична композиція «Запах Різдва» у виконанні Ніколассона)

Презентацію можна переглянути за посиланням:

<https://prezi.com/upzpuupm2z6b/presentation/>